

« zurück blättern vor »

KRAN subst. m., ab 1596. **1)** ‘Winde an einem Brunnen’ – ‘żuraw studzienny’: [hapax] 1596 Volck 684, SPXVI *Tympanum [...] ein kran / kranchrade. P. kran / żoraw / kołowrot. – (SŁA), SPXVI.* **2)** ‘Vorrichtung zum Öffnen und Verschließen der Zuleitung von Flüssigkeiten und Gasen’ – ‘urządzenie służące do otwierania i zamykania dopływu cieczy i gazu’: 1863 Tyg. Ilustr. 198, DOR *Od kotła rozprowadzone zostaną do każdej izby rury miedziane z kranami, dostarczające gorącą wodę.* ◊ (1919) 1930 Perz. Uczn. 188, DOR *Otworzył kran i zaczął spuszczać wodę, żeby była zimna.* ◊ 1950 Kowalew. S. Droga 24, DOR *Przy kranach stały dziewczęta (...) podając zwinnie kubki napelnione musującą wodą.* ◊ 1951 Świerszcz. 10, DOR *Umyliśmy ręce pod kranem i czyści wróciliśmy do przedszkola. – (SŁA), SWIL, SW, LSP, DOR.* **3)** ‘Vorrichtung zum Heben schwerer Lasten, Lastenaufzug’ – ‘dźwig’: (1931–1932) 1948 Morc. Wyrąb. I 228, DOR *Kran zaterkotał zębami, podniósł uwięzione koryto, zakreślił nim szerokie półkole i jął teraz wsuwać w płonącą gardziel pieca.* ◊ 1952 Życie Warsz. 255, DOR *Przy budowie bocznych skrzydeł Pałacu [Kultury i Nauki] pracują także lekkie dźwigi – tzw. kranie samochodowe. Ich zaletą jest zdolność łatwego przenoszenia. – (SŁA), SW, LSP, DOR (techn.).* ◊ **Etym:** nhd. *kran* subst. m., ‘Ziehrad an einem Brunnen; Hebegerät für Lasten; Zapfen zum Auslassen einer Flüssigkeit’, GRI. ◊ **Konk:** *dźwig* subst. m., bel. seit 1949, DOR, zuerst geb. DOR, nur für Inh. 3; *kurek* subst. m., bel. seit 1564, SPXVI, zuerst geb. CN; *żuraw* subst. m., bel. seit †1837, SW, zuerst geb. CN, nur für Inh. 1. ◊ **Der:** *kranik* subst. m., bel. seit 1927, zuerst geb. SW; *kranista* subst. m., ‘Facharbeiter, der einen Kran bedient’, zuerst geb. DOR, nur für Inh. 3; *kranowy* adj., bel. seit 1954, zuerst geb. DOR, nur für Inh. 3. ❖ Eine Verbindung zwischen Inhalt 1 und Inhalt 3 scheint wegen zeitlicher Entfernung und Fehlens bei LINDE unwahrscheinlich. Inhalt 2 wohl über russ. *kran* ‘Hahn eines Fasses, Wasserhahn’, vor 1789 belegt, 1792 gebucht, aus nl. *kraan* oder nd. *kran* (ŠANSKIJ). Poln. *żuraw* ist wohl eine Lehnprägung nach mhd., nhd. *kran* ‘Kranich’ (GRIMM).

« zurück blättern vor »